

Consilierea psihopedagogică a familiei ca factor de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale

Psycho-pedagogical counseling of the family as a factor in streamlining intergenerational communication and relationships

CALARĂȘ Carolina, doctor, confnfirențiar universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creanga” din Chișinău

CALARĂȘ Carolina, PhD, associate professor
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau

E-mail: calaras.carolina@gmail.com

ORCID iD: 0000-0003-1194-2629

DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p226-230](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p226-230)

CZU: 37.018.26:159.9

Rezumat: *Articolul conține un studiu teoretic cu implicații practice, care redă specificul și conținutul consilierii psihopedagogice a familiei, abordate ca factor de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale. Au fost enumerate și explicate, într-o manieră originală, caracteristicile consilierii psihopedagogice, dimensiunile acesteia (psihologică și pedagogică) și aspectele de bază, care necesită atenția specialistului în cadrul procesului de consiliere a familiei în scopul armonizării comunicării și relaționării familiale.*

Cuvinte-cheie: *consiliere psihopedagogică, familie, eficientizare, comunicare și relaționare intergenerațională, consilier.*

Abstract: *The article contains a theoretical study with practical implications, which shows the specifics and content of family psycho-pedagogical counseling, approached as a factor in streamlining intergenerational communication and relationships. The characteristics of psycho-pedagogical counseling, its dimensions (psychological and pedagogical) and basic aspects, which require the attention of the specialist in the family counseling process in order to harmonize communication and family relationships, were listed and explained in an original way.*

Key words: *psycho-pedagogical counseling, family, efficiency, communication and intergenerational relationships, counselor.*

Activitățile de consiliere psihopedagogică a familiei din perspectiva eficientizării comunicării și relaționării intergeneraționale presupun un demers educațional-formativ centrat pe valorificarea capacităților și a disponibilităților individuale și de grup ale persoanelor implicate. Consilierea psihopedagogică este menită să faciliteze învățarea de către fiecare persoană din cadrul familiei a unor deprinderi și abilități care iar permite să se adapteze constant, printr-o schimbare evolutivă, la solicitările tuturor membrilor acesteia. În contextul studiului vom utiliza abrevierea CP/ consiliere psihopedagogică și vom evidenția dimensiunile ei: *consilierea psihologică și consilierea pedagogică*, deoarece problemele cu care se confruntă generațiile adulte și cele în creștere presupun posedarea unui ansamblu de competențe care i-ar face eficienți în comunicare și relaționare pe ambele părți.

Așadar, importanța, conținutul și valențele consilierii psihopedagogice ale familiei sunt reflectate în literatura de specialitate de mai mulți cercetători [1; 2; 3; 4], noi, însă ne vom referi

mai mult la abordările și accepțiunile noastre [1; 2], inclusiv ale lui Ion Al. Dumitru [4] și Larisa Cuznețov [3]. Fiind analizate și esențializate, acestea le expunem prin redarea următoarelor **elemente caracteristice**:

- *Consilierea psihopedagogică a familiei se adresează membrilor acesteia (copiilor, părinților și bunicii aflați în diverse ipostaze și stadii ale procesului de formare și dezvoltare a propriei personalități, cât și în situațiile dificile de comunicare și interrelaționare)*. Beneficiarii ai activităților de consiliere psihopedagogică sunt toți cei aflați la un moment dat în ipostaza de subiect care parcurge diverse experiențe de învățare în scopul formării și al dezvoltării propriei personalități pentru a face față rolurilor sociale de fiu, fiică, părinți și bunici. Obținerea unei eficiențe sporite în învățare, dar și în viață, în general, reclamă sprijinul și îndrumarea consilierilor educaționali.

- *Consilierea psihopedagogică are la bază un model psihoeducațional al formării și dezvoltării personalității* (și nu unul clinic și curativ, cum este cazul psihoterapiei). Ea presupune sprijin și îndrumare pentru învățarea unor deprinderi, abilități și competențe prin care persoana va face față cu succes solicitărilor vieții, familiei, copiilor; se va dezvolta optim și va avea o viață confortabilă. Scopul consilierii psihopedagogice este provocarea unor schimbări evolutive voluntare în atitudinile și comportamentul oamenilor, în direcția asumării conștientă, de către fiecare persoană, a unui mod demn de viață, adecvat din punct de vedere social, care să-i aducă satisfacție și sentimentul autorealizării în calitate de părinte [3; 4].

- *Consilierea psihopedagogică a familiei are, cu precădere, un rol preventiv și de dezvoltare*. Ea îndrumă și sprijină persoana pentru a o învăța să prevină eventualele situații de criză în care s-ar putea afla la un moment dat, să conștientizeze și să știe cum poate pune în valoare disponibilitățile și resursele sale și a copiilor pentru a se adapta optim la realitate. Consilierea psihopedagogică ajută adulții, generațiile mature și cele în creștere să înțeleagă și să găsească soluții acceptabile pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă, însuflându-le ideea și dezvoltându-le convingerea că fiecare este în stare să depășească dificultățile realității.

- *Consilierea psihopedagogică a familiei cu scop de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale este un demers educațional-formativ specific*: sarcina esențială a consilierului nu constă în faptul de a instrui, ci, mai degrabă, de a sprijini adulții și copiii pentru ca ei să se orienteze independent în rezolvarea problemelor apărute. Consilierul educațional nu are soluții dinainte stabilite, el ajută persoana care i-a solicitat ajutorul, pe parcursul procesului de consiliere, ca acesta să găsească soluția cea mai eficientă pentru rezolvarea dificultăților de comunicare și relaționare cu apropiații, inclusiv cu rudele.

- *Consilierea psihopedagogică integrează și valorifică perspectiva psihologiei umaniste și psihologiei pozitive* privind formarea și dezvoltarea personalității umane și a optimizării coeziunii și adaptabilității familiale. Potrivit acesteia, succesul consilierii este dat de implicarea conștientă, activă și responsabilă a familiei, a tuturor membrilor ei, pentru a spori eficiența comunicării și relaționării, pentru a continua autodezvoltarea Eu-lui / a propriei personalități, considerate elemente de bază ale schimbării evolutiv-adaptative a persoanei. Conștientizarea de către fiecare persoană a propriilor capacități și disponibilități și cultivarea dorinței, motivației, a voinței acesteia de a se manifesta cu demnitate, liber, autonom – reprezintă condițiile esențiale ale unei vieți de calitate în funcția de copil, soț, părinte, bunic și familist, pline de sens, însoțite de sentimentul împlinirii și fericirii.

Plecând de la caracteristicile evidențiate, menționăm că **dimensiunea psihologică** a CP se referă la sprijinul, ajutorul și îndrumarea acordată adulților pentru funcționarea adaptativ-inovativă optimă a personalității lor prin realizarea unei congruențe între cognițiile, emoțiile, atitudinile și conduita proprie. Armonia dintre sfera cognitivă, atitudinală (gânduri, credințe,

convingeri etc.) trăirea emoțională a evenimentelor și manifestările comportamentale, conferă persoanei încredere în sine, o anumită coerență între ceea ce gândește, simte și face, autentificate în naturalețea conduitei, asigurându-i o stare de confort psihologic și de bine general. Deci, consilierea psihologică urmărește facilitarea autocunoașterii, a acceptării trăirilor emoționale și autoactualizarea disponibilităților persoanei în contextul creării unor condiții esențiale de comunicare și relaționare intergenerațională, de rezolvare cu succes a problemelor cu care aceasta se confruntă. Consilierea psihologică are ca scop studierea și fortificarea trăsăturilor de personalitate, orientarea spre autocunoaștere și ajutorarea individului *să funcționeze mai eficient în viața cotidiană și să aibă relații pozitive cu cei din jur* [2].

Dimensiunea pedagogică/educațională a consilierii familiei vizează provocarea unor schimbări conștiente în sfera intelectuală, cognitivă, atitudinală și comportamentală a membrilor acesteia prin antrenarea adulților și copiilor lor în activități educațional-formative specifice, care vor asigura învățarea-achiziționarea și consolidarea competențelor, deprinderilor de a face față problemelor vieții, pentru a dobândi abilități necesare de comunicare și relaționare intergenerațională. Evident că în calitatea de soț se pune accent pe fortificarea atașamentului interpersonal; în calitatea de părinte, se au în vedere competențele parentale, mai precis, restructurarea, consolidarea, iar, deseori, chiar învățarea și formarea unor noi competențe de comunicare, relaționare, negociere cu copiii; competențe de educație familială; influențare, motivare, convingere, corecție a conduitei copiilor. În funcția de bunici, se va pune accent pe consolidarea motivației de a respecta deciziile copiilor săi adulți și desigur că pe cultura comunicării și relaționării fără de discrimina poziția părinților (adică, a copiilor săi adulți, care îndeplinesc funcții parentale) opinia și conduitele lor.

În continuare vom elucida *spirala schimbării evolutive a persoanei în cadrul consilierii familiei axate pe eficientizarea comunicării și relaționării intergeneraționale*. Dacă consilierea *psihopedagogică parentală* are drept finalitate *schimbarea adultului în funcția sa de părinte și bunic, schimbarea evolutivă* a acestuia, în sensul adaptării mai eficiente la solicitările vieții familiale și a educației copiilor; în ceea ce privește comunicarea și relaționarea intergenerațională, al obținerii unui nivel optim de funcționalitate a personalității adultului, atunci, evoluția acestuia va fi însoțită de confort psihologic, de o stare generală de bine și de sentimentul fericirii (optimism, încredere în forțele proprii, realizare profesională și socială etc.). Imaginea schimbării evolutive a adultului, dar și a copilului este cea a unei *spirale* cu un traseu de bază care începe cu apariția unor distorsiuni și disfuncționalități generatoare de disconfort psihic, fapt care determină părintele să apeleze la serviciile de consiliere psihopedagogică. Aceasta se continuă cu parcurgerea unui program de sprijin, ajutor și îndrumare a adultului de către consilier și se finalizează prin dobândirea de către părinte a unei funcționalități personale optime, ca urmare a învățării unor comportamente adaptative și inovatoare adecvate situațional și aducătoare de satisfacții [1; 3; 4].

În cadrul procesului de consiliere psihopedagogică atât adulții cât și copiii/ tinerii pot manifesta rezistență la schimbare, atitudini defensive, de evitare a confruntării cu unele dintre problemele sale. În acest caz, consilierul trebuie să schimbe mijloacele, tehnicile și procedurile de consiliere psihopedagogică, astfel încât să le ajute să realizeze schimbarea de sine. De multe ori, în procesul consilierii psihopedagogice, proces focalizat pe anumite obiective și desfășurat după un program bine stabilit, pot apărea noi probleme, care dezvoltă dificultățile, conflictele și incongruențele intrapersonale dintre generații. Rezolvarea lor este necesară pentru ca procesul schimbării de sine să fie real și în favoarea familiei, plus de toate, consilierea psihopedagogică este considerată eficientă atunci, când fiecare membru al acesteia devine concentrat pe autoperfecționarea sa continuă.

Câteva aspecte de ordin aplicativ de realizare a consilierii psihopedagogice în scop de eficientizare a comunicării și relaționării intergeneraționale

Procesul consilierii psihopedagogice, înțeles ca un proces de schimbare evolutivă a beneficiarilor, cu ajutorul și cu îndrumarea consilierului, presupune anumite competențe la nivel aplicativ. Astfel de abilități se dobândesc în perioada formării inițiale a consilierilor, dar ele necesită dezvoltare și optimizare permanentă. Intervenția consilierului trebuie să fie atentă, bine gândită, să nu dăuneze beneficiarilor, ci să le ajute a depăși problemele cu care ei se confruntă. Așadar, competențele cu caracter aplicativ se dezvoltă în baza cunoștințelor, aptitudinilor și exersării permanente. Specialistul care consiliază familia ar trebui să se axeze pe următoarele **strategii**:

1. *Să acorde atenție genului și etniei beneficiarilor*, adică consilierul nu poate manifesta, în nici într-un caz, atitudini discriminatorii determinate de sexul și de etnia nu sunt beneficiarilor și, invers. Uneori, neîncrederea și atitudinea rezervată a beneficiarului față de genul și etnia consilierului pot afecta procesul schimbării evolutive a acestora; încrederea în eficiența consilierii psihopedagogice, în general. De aceea, consilierii trebuie să se comporte ca niște profesioniști, fără prejudecăți, și să însuflească acest sentiment și persoanelor cu care lucrează.

2. *Deschidere maximă la consilierea familială și de grup*. Consilierii au unele rezerve în a consilia familia sau grupuri. Consideră acest gen de activități mult mai complicate și mai puțin confortabile. Totodată, de multe ori, ei constată că rezolvarea problemelor unui părinte sau copil face necesară consilierea familiei acestora. Dificultățile legate de interacțiune și de comunicare pot constitui cauzele problemelor cu care se confruntă adulții în funcția lor de părinți și bunici. Remedierea acestor disfuncționalități se poate realiza prin activități specifice de consiliere familială și/sau consiliere de grup.

3. *Absolut necesare sunt competențele de intervenție în situații de criză*. În situații de criză, oamenii se comportă într-un mod deosebit decât în situațiile obișnuite, deată este necesar să posedăm *capacitatea și competența de a păstra controlul asupra situației*, indiferent de cauza și specificul crizei. Reușita consilierii în situații de criză depinde de abilitatea consilierului de a controla situația, procedând cu calm și stăpânire de sine la sprijinirea membrilor familiei pentru a-i ajuta să depășească dificultățile ce au apărut. Un consilier incapabil de autocontrol este mai puțin eficient.

4. *Competența de a stabili cine este adevărata persoană care are nevoie de ajutor*. Părinți sau bunicii pot apela la serviciile unui consilier cerându-i sprijinul pentru a putea ajuta copilul, soțul, soția, să depășească starea de criză în care se află. Cel ce solicită sprijin poate fi agitat, îngrijorat, astfel încât consilierul poate crede că acesta are nevoie de ajutor. Uneori, cel care cere sprijin pentru a-și ajuta copilul are el însuși nevoie de consiliere, fie chiar pentru a nu induce celui alt spaimă, panică, frică, dezamăgire. A stabili cine este adevăratul beneficiar este o condiție a reușitei consilierului în activitatea sa.

5. *Sprijinul pe aspectele pozitive*. Una din condițiile de bază a consilierii psihopedagogice eficiente a familiei constă în centrarea pe aspectele pozitive ale situației în care beneficiarul se află, întrucât acestea pot constitui un sprijin important pentru construirea de către consilier a unei punți de legătură între problemele acestuia și modalitățile de soluționare a cazului, oferite sau sugerate de consilier în procesul de lucru cu familia.

Concluzii

În concluzie, competența de mobilizare a resurselor personale și a celor sociale, familia, școala, prietenii, rudele, colectivul de muncă, biserica etc. constituie un suport social pentru familie, ajutorul acestor instituții, deseori este unul protector sau chiar salvator. Cei apropiați

beneficiarului pot suferi un *șoc emoțional* când acesta intră în criză. Restabilirea echilibrului emoțional a persoanelor apropiate este premisa constituirii lor drept suport social pentru ieșirea din criză a membrului familiei/ adult, copil. Sugestia consilierului ca persoana să se mobilizeze, să aibă încredere în forțele proprii, ca familia și prietenii să-i fie alături de beneficiarul, aflat în stare de criză, este modalitatea cea mai potrivită de a-i oferi acestuia sprijinul necesar reabilitării și redobândirii echilibrului funcțional al propriei personalități, ceea ce va contribui și la eficientizarea ulterioară a comunicării și relaționării intergeneraționale.

BIBLIOGRAFIE

1. CALARAȘ C. *Formarea culturii relațiilor intergeneraționale. Pedagogia și sociologia educației familiale*. Chișinău: Primex-com SRL. 2017. ISBN: 978-9975-110-76-1. 304 p.
2. CALARAȘ C. *Conflictologie familială*. Chișinău: Primex-com SRL. 2014. ISBN: 978-9975-110-05-01. 64 p.
3. CUZNEȚOV L. *Consilierea ontologică complexă a familiei*. Chișinău: Primex-com SRL. 2017. ISBN: 978-9975-3232-1-5. 434 p.
4. DUMITRU I. Al. *Consilierea psihopedagogică. Baze teoretice și sugestii practice*. Iași: Polirom. 2008. 978-973-46-0869-0. 332 p.